

Safier també té l'encert –l'únic però podria ser la gairebé inevitable tendència al conte moral i una extensió massa llarga que fa que el llibre a estones s'arrossegui– d'envoltar Mira amb personatges reals. Com el pedagog Janusz Korczak, que no va abandonar els nens del seu orfenat quan van pujar al tren rumb a Treblinka; la dona que, per salvar-se, va sacrificar el seu fill, dient-se que de fills sempre se'n podrien tenir més, i els policies jueus del gueto que van entregar els seus progenitors per no ser deportats.

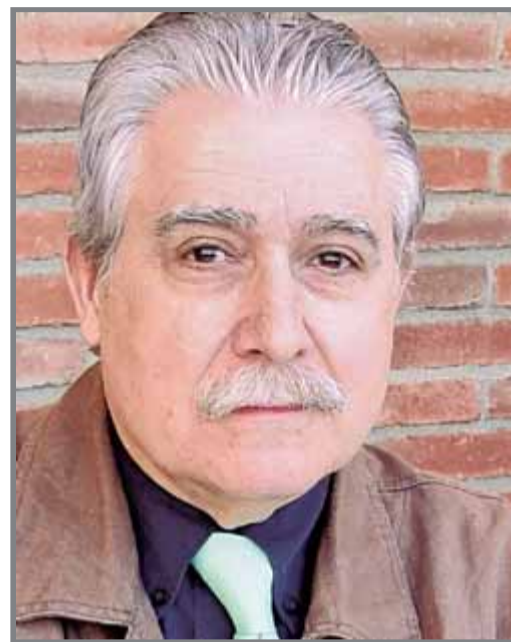
Aquesta part traumàtica de la nostra història europea ens deixa moltes preguntes més enllà de l'èpica, de la retòrica, del patriotisme, del terrorisme o de l'humanisme post Holocaust. I això és un altre mèrit de *28 dies*, de David Safier. *

Com fòssils sagnants

Encara que la planta de la poesia esdevingui prou ufanosa per enlairar-se ben amunt en els seus extrems més depurats, les seves arrels mai deixaran d'embeure's en la realitat més terrosa. La poesia de Josep-Ramon Bach (Sabadell, 1946) sempre ha oscil·lat entre el fang i el núvol, "llenguatge i desig alhora". Certament, però, els darrers anys s'ha internat pel corraló de la poesia de to moral com una conseqüència natural de l'envelliment, de les diverses pèrdues vitals i, sobretot, per una capacitat d'observació cada cop més esmolada: el seu geni fantasiós i imaginatiu, excels en l'etapa dels Llibres del Mall i de la posterior que correspon a *Locell imperfecte* –el cim d'un cicle líric que s'endinsava en la lírica africana i asiàtica–, pren tons més obscurs en els darrers llibres. I *Caïm* esdevé una mena de consecució inevitable, que des del discurs poètic mira el món i denuncia la crueltat de l'home amb el seu proïsme, i els interessos i valors espuris que envileixen els poderosos, denigren els febles i embruten una mica més aquesta vida humana tan desgastada després d'un segle XX esgotador.

Així, aquest "fòssil sagnant, que us maleeix els ossos" del poema pròleg, decideix esbossar les vergonyes i ironies de la vida amb cruïda i tanmateix, intuïció poètica: com quan diu que el captaire del primer poema és "un home breu / amb un mirall a les mans". Més sentenciosos que no acostuma, no evita el joc, i subtitula cadascun dels poemes amb una descripció del *material* amb què estaria feta l'obra si fos pictòrica: per exemple, *Monstre* és una "Pintura a la sang sobre fons negre". De fet, Bach reconeix haver escrit el llibre sota l'influx de l'obra "inadaptada i de deformacions violentes" de Bacon.

Caïm és un llibre que fa caure cadascuna de les màscares que maquillen l'home occidental contemporani: la indiferència ("Ploro de ràbia/

en saber-me ja immune / al dolor de cada dia"), la vilesa, l'odi, l'engany... Però Bach també és un poeta de raça i posa la intuïció i la imaginació per damunt d'altres consideracions més prosaiques. Així, la *Dionea*, una planta carnívora, no és pas la metàfora del comportament humà sinó a la inversa: "Quina humana ferotgia / ha empeltat en el teu cos / el deliri de la sang?"

Arribem a les darreres pàgines amb el cor compungit per la desolació de la denúncia, i sorprèn que el tremp amb què en altres llibres beslluma la bellesa, la veritat i la il·lusió aquí ens sigui furat. Com si cada vegada li costés més trobar aquests valors que al capdavant el mantenen ferm i insubornable pel que fa a la vida i l'escriptura. *Caïm* és un crit disposat a fer-nos més conscients de l'horror que ens envolta, però també de les possibilitats del llenguatge per desemascarar-lo. *

Josep-Ramon Bach
reflexiona sobre la humanitat en el seu darrer llibre de poemes
LAURA PORTAL

CAÏM
Josep-Ramon Bach
Editorial: Tres i Quatre
València, 2015
Pàgines: 84
Preu: 12,50 euros

"Convertir-se en homes sense dones és molt fàcil. N'hi ha prou d'estimar profundament una dona i que ella se'n vagi." O, el que és el mateix, saber com veuen i com viuen el món.

Uns homes que, en aparença, no són gaire normals, que se situen una mica al marge del que, encara que sigui per estricta aplicació de l'estadística, en diríem *normalitat*, però que, tan aviat com els anem coneixent millor –tan aviat com hi anem *convivint* literàriament, si se'm permet l'expressió–, quan els escoltem i ens assabentem de les seves vides i de les seves raons, van convertint-se en més i més normals; en homes que, si ens els creuéssim pel carrer, ens passarien del tot despercebuts. Potser perquè, d'una manera o una altra, tots ho som, de no normals, d'especials.

I potser sigui aquest un dels majors secrets de l'art de Murakami, el responsable del *miracle* literari que únicament els grans grans creadors estan facultats per dur a terme: convertir el que en principi és quotidià en interessant i atractiu, per no dir en excepcional.

En un principi, sembla que en els seus relats no tan sols no hi passi res, no s'hi expliqui (quasi) res ni s'hi digui res, sinó, el que és mil vegades més greu, que no *hi pugui* ni passar, ni explicar-s'hi ni dir-s'hi res; però, per poc atent que estiguis, per poc que et deixis portar per la seva mà, prens consciència que hi passa, s'hi explica i s'hi diu... *tot!*

Tot, és clar, el que pot passar, el que es pot explicar i el que es pot dir, perquè "vols dir que podem entendre mai ningú del tot?". I

una tal pregonesa, una tal *totalitat* l'autor d'*El noi sense color i els seus anys de pelegrinatge* l'assoleix prescindint tant d'artificiositats formals, de discursos proselitistes com de llenguatges cultistes o *elevats*; o sigui, pel mitjà que, tot i semblar el més fàcil, és el més difícil: el de la senzillesa i la naturalitat.

I això només és possible *potser* posseint un profund, connatural, coneixement de l'ànima humana, dels mecanismes (conscients i inconscients, cerebrals i emocionals, viscerals i sentimentals, reconeguts i oblidats, acceptats i ignorats) que ens duen a actuar com actuem, a decidir com decidim, a anar dibuixant, *nolens volens*, el recorregut de la nostra existència damunt els infinits camins de la mar del món. *

HOMES SENSE DONES
Haruki Murakami
Traducció: Albert Nolla i Jordi Mas López
Editorial: Empúries
Barcelona, 2015
Pàgines: 272
Preu: 19 euros